

ÇAĞATAY DİLİ ÖRNELERİ IV

Ubeydullah Han'ın eserlerinden parçalar

J. ECKMANN

Los Angeles

Ubeydullah Han Maverâünnehir'de saltanat süren Şeybânî hanedanına mensup dördüncü hükümdardır. Şeybânî (Şıbânî) Han'ın küçük kardeşi Mahmud Sultan'ın oğlu olup ilk gençlik yıllarını amcasının seferlerinde geçiren Ubeydullah, geniş kültürü ve yüksek askerî kabiliyeti ile, bütün Şeybânî şehzâdeleri arasında sıvrılmıştır. Şeybânî Han 1510'da ölmüş ve yerine diğer bir kardeşi Köçkünçi tahta çıkarılmıştı. Sulhsever ve çok dindar bir adam olan Köçkünçi Han (1510-1529), yaşı da ilerlemiş olduğundan, askerî işlerin idaresini tamamiyle Ubeydullah'a bırakmıştı. Ubeydullah, kendine paytaht yaptığı Buhara'dan hareket ederek, büyük rakibi Babur'u nihaî olarak Mâverâünnehir'den atmışsa da, Horasan'ı Safevîlerin elinden alamamıştı. Nihayet 1052'de tahta çıkabilmiş ve 1539'da ölmüştür. Ubeydullah'ın bir aralık Sultan Selim I ile de münasebetler kurduğu anlaşılıyor. Selim'in Ubeydullah'a yazdığı iki, Ubeydullah'ın da Selim'e gönderdiği bir mektup bunu gösterir¹.

Çağatay edebiyatında mühim bir yeri olan Ubeydullah, şairleri, âlim ve sanatkârları korumakla kalmamış, kendisi de çağatayca, farsça ve arapça manzum eserler meydana getirmiştir. Şiirleri, lâdinî ve dinî-tasavvufî olmak üzere, iki gruba ayrılır. Ubeydullah birincilerde Ubeydî, diğerlerinde ise ekseriyetle Kul Ubeydî mahlasını kullanır.

Ubeydullah'ın lâdinî şiirleri arasında en çok gazeller, bir iki kasîde, rubâiler, bir sâkînâme, muhammes ve müseddesler ve birkaç tane de

¹ Feridun Bey, *Mecmua-i münşeâtü's-selâtin*, cilt I, İstanbul 1274, s. 374, 377, 415. Mektupların tarihi 1514 ve 1515'tir.

ferd vardır. Onun terennüm ettiği başlıca mevzu aşk, nâdiren şarap ve dünyanın fânîliğidir. Ubeydî şiir tekniğini ve aruzun çeşitli kalıplarını iyi bilir, şiirlerinde bunları yanlışsız kullanır. Gazelleri Nevai'ninkilerini andırırsa da, kendisinde Nevai'nin sanatkârlığı yoktur. Ubeydî'nin kullandığı dil, Nevai'nin klâsik çağataycasından farksızdır.

Nakşbendî tarîkatı mensubu olan Ubeydullah, din ve tasavvuf mevzuları üzerinde de, bir çok hikmetler, gazeller, mesneviler, bir terci-i bend, ve daha başka şiirler meydana getirmiştir. Bir hadis tercümesi de vardır.

Şeybânîlerin iktidara gelmeleri üzerine Orta-Asya'da Ahmed Yesevî tarzındaki hikmetler yeniden rağbet gördü. Ubeydullah'ın başlıca hizmeti, Çağatay edebiyatında hikmet tarzını canlandırmış olmasıdır. Hikmet, koşma tipinde, hece vezni ile yazılmış dörtlülüklerden müteşekkil bir şiir nev'idir. Ubeydî'nin hikmetlerinde dörtlülüklerin sayısı 5-10 arasında değişiyor. Bu hikmetlerin dili oldukça basittir,

Ubeydî'nin dinî-sûfiyane gazelleri, umumiyetle, lâdinî gazellerinden daha basit bir dille yazılmıştır. Ayrıca şair, herhalde hikmetlerin teşiri altında, bu gibi gazellerinde aruza sıkı sıkıya bağlanmamış, bazı gazellerini baştan başa (aşağıda nr. XXVIII, XXXIII, XXXIV₁), bazılarını da kısmen (nr. XXIX, XXX) hece vezni ile yazmıştır :

Mesnevileri arasında şunlar vardır : Taharet, namaz ve oruç hakkında başlıksız bir mesnevi ; Ramazan ayını öven « *Salavutnâme* » ; gayretin faydalarını anlatan « *Gayretnâme* » ; sabırla her zaman gayeye ulaşmak mümkün olduğunu belirten « *Sabırnâme* » ve hidâyetin başlangıcı olduğu için âşıklara şevk ve zevkin lâzım olduğundan bahseden « *Şevknâme* ».

Ubeydullah'ın şair olarak şöhreti daha sağlığında Orta-Asya hududlarını aşmıştır. Bir kısım manzumelerinin 1534'te İstanbul'da tertip edilen bir mecmuaya (aş. bk.) alınmış olması bunun açık bir delilidir.

Eserlerinin yazmaları :

1. *Külliyat* : Taşkent, Özbekistan İlimler Akademisi Kütüphanesi Nr. 8931, 346 varak. Müstensihî Mir Hüseyin el-Hüseyinî el-meşhûr bi-Mir Külengî el-Kâtib, istinsah tarihi 991/1583. Şu eserleri içine alır : (1) Farsça divan (1 a-78 a) ; (2) *Maṭālî' al-anfās ḥāṭirihi* adlı farsça bir manzume (78 b-97 b) ; (3) *Maḳālât*, arapça şiirler ; 8 gazel, 14 rubâi ve 4 beyit (98 b-102 b) ; (4) çağatayca *Kitâb muḳaddimat aş-şalavât* (103 b-

113 b); (5) Hikmetler (113 b-201 b); (6) *Salavatnâme* (201 b-202 b); (7) çağatayca *Divan*: gazeller, rubâiler, muhammesler, müseddesler, kasîdeler, sakiname v. b. (203 b-338 a); (8) dine ait başlıksız bir manzume (338 a-339 b); (9) *Şevknâme* (339 b-340 a), (10) *Sabırnâme* (342 a-343 b); (11) *Gayretnâme* (341b-342 a); (12) mesnevi (342 a-343 b) (13) muammalar (343 b-344 a): (14) terciibend (344 a-345 a); 3 manzume (345 b-346 a). Bk. A. A. Semenov, *Sobranie vostoçnih rukopisej Akademii Nauk Uzbekskoy SSR*, cilt II, Taşkent 1954, Nr. 1349, s. 244-248.

2. *Divan-ı Ubeydullah Han*: İstanbul Üniversite Kütüphanesi T.Y. 1988, 48-49. ve 71-72. Numarasız varaklarla beraber 75 varak. Müstensihî Muzaffer Şirvanî, istinsah tarihi 958/1553. İçindekiler: 136 gazel (1 b-66 b), 1 muhammes (66 b-67 a), 1 terci-i bend (67 a-69 b), 37 rubâi (69 b-73 a).

3. *Divan-ı Hazret-i Ubeyd Han*: İstanbul, Topkapı Enderun Kütüphanesi Nr. 2381, var. 21a-41a. Müstensih adı ve istinsah tarihi yok. İçindekiler: 51 gazel (21 a-39 b). 1 rubai (40 a) ve 6 ferid (40 a-41 a), Bk. *İstanbul kitaplıkları türkçe yazma divanlar katalogu*, cilt I, İstanbul 1947, s. 165-166.

4. *Divan-ı Ubeydî*: Londra British Museum Add, 7909, 78 varak. Müstensihî Sultan Ali el-Meşhedî, istinsah tarihi yok. İçindekiler: gazeller, 1 terki b-ibend, bir kaç rubai. Bk. Charles Rieu, *Catalogue of the Turkish Manuscripts in the British Museum*, Londra 1888, s. 300-301.

5. *Çeşitli şiirler*: İstanbul Nuruosmaniye Kütüphanesi 4904 numarasında kayıtlı *Câmiü'l-meânî* adlı mecmuada, var. 196 a-212 a. Mecmuanın tertip tarihi 940/1534, tertip edenin adı yok. Bk. Muharrem Ergin, *Câmi-ül-meânî'deki türkçe şiirler*, TDDE III (1949), 539-569, Ubeydî'ye ait notlar 542. sayfede. İçindekiler: çoğu din ve tasavvuf mevzuları üzerinde gazeller (198 a-210 b) gazeller arasında, gazeller gibi yazılmış 14 hikmet (198 a, 199 b, 200 a, 202 b, 204 b, 207 a ve 208 b'de birer, 199 a ve 206 a'da ikişer ve 204 a'da üç tane); 4 rubai (198 a, 210 b); 1 terci-ibend (210 b-211 a); 3 beyit (210 b); mesneviler: taharet, namaz ve oruç hakkında başlıksız bir mesnevi (196 a-198 a), *Gayretnâme* (211 a-211 b); *Sabırnâme* (211b), *Şevknâme* (211 b-212 a).

6. *Sabırnâme*: Taşkent, Özbekistan İlimler Akademisi Kütüp-

hanesi, bir mecmuada. İstinsah tarihi XIX. asrın sonu. Bk. Semenov, a. e., nr. 1351, s. 248.

7. *Şevknâme*: Aynı kütüphane ve aynı mecmuada. Bk. Semenov, Nr. 1352, s. 248.

8. *Çeşitli şiirler*: Konya, İzzet Koyunoğlu'nun hususî kütüphanesindeki yazma bir mecmuada. Bk. Cahit Öztelli: Türk Dili aylık dergisi, VIII, nr. 90 (1959), s. 355. Öztelli'ye göre, bu mecmuada Kul Ubeydi'nin şu eserleri yer alır: *Mesâilü's-salavât* (19 varak). rubâî, hikmet, münâcaat, tevhid ve gazeller, bir hadîs tercümesi, terciibend, farsça *Cihangirnâme*, çağatayca *Gayretnâme*, farsça gazel ve rubailer; Yine Öztelli'nin verdiği malûmata göre, Kul Ubeydi'nin manzumeleri arasında Ahmed Yesevi'yi öven bir medhiye de var.

Ubeydullah'ın hayatı ve edebî şahsiyeti hakkında daha şu eserlere bakınız: H. Vámbéry, *Geschichte Bocharas cder Transoxaniens von den frühesten Zeiten bis auf die Gegenwart*, Stuttgart 1872, II, s. 67-75; J. Thúry, *A középázsiai török irodalom* [Orta-Asya Türk edebiyatı], Budapeşte 1904, s. 57; Fuad Köprülü, *Çağatay edebiyatı*, İslâm Ansiklopedisi III, İstanbul 1945, s. 312; A. Bombaci, *Storia della letteratura turca*, Milano 1956, s. 185.

Ubeydullah'ın eserleri, Abuşka ve Senglâh gibi Çağatay sözlüklerine misâl olarak alınan birkaç beyit ve Ziya Paşa'nın *Harâbât*'ında çıkan iki beyit (c. II, s. 65, 153) müstesna, şimdiye kadar neşredilmemiştir. Aşağıdaki örnekler İstanbul kütüphanelerindeki yazmalardan alınmıştır. (Kısaltmalar: Nur. = Nuruosmaniye Kütüphanesindeki mecmua; T = Topkapı nüshası; Ü = Üniversite Kütüphanesi nüshası).

Gazeller

I

(Ü 1b)

Hezec: --o / o --o / o --o / o --

- 1 يا رب لك الحمد تقديس تعالى
بار وحدت ذاتينكغه تانوق جمله اشيا
- 2 مستغرق حمدينك بولوب اي لجه توفيق
تا جان و تيلم بار بولاي حمدينكا كويا
- 3 مهرينك بيلا طالما ساليب نور تجلي
قدينك بارينى عشقينك ازا واله و شيدا
- 4 مقصودغا سين يتكورانين اهل طلبنى
القصة سين اوق سين باريفه مقصد اقصا
- 5 نى غم دور اكر يارى¹ ايلا اولسه عبيدى
تيركوز كوچى سين بارچانى اى حى توانا

II

(Ü 3b, T21a)

Remel: --o --/ --o --/ --o --/ --o --

- 1 كلشن جان اچرا بير سرو خرامان دور منكا
بير بلاليق ايكي شوزلوك آفت جان دور منكا
- 2 اوزكالاردىك اى كونكول فردوس و رضوان ايستانان
كلشن كوي آينىك فردوس و رضوان دور منكا
- 3 ميل قيلمان عشرت آباديمغه آنسىز اى كونكول
شادمانلىق اوي آنسىز بيت الاحزان دور منكا

¹ Yazmada: بارينىك

- 4 مین کونکول دردیغه ییغلارمین کونکول هم حالیه
مین انکا حیران مین و اول داعی حیران دور منکا
- 5 ای عبیدی فی سورارمین کیم فی دردینک باز دورور
اوزکا فی درد اولغوسیدور درد هجران دور منکا

III

(Ü 5a, T 21b)

Remel: - 0 0 - - / - 0 0 - - / - 0 0 - - / - 0 0 - -

- 1 کل ساری قیلمان نظر زیبا جمالینک باریدا
کوزکا ایلمان سرونی نازک نهالینک بادیدا
- 2 قیلما دی حسن اهلیغه هرکز وفا حسن و جمال
قیل وفا ای بیوفا حسن و جمالینک باریدا
- 3 ظلمت ایچرا خضر یانکلیغ تابسالار آب حیات
هیچ کیشی ایچماس آنی شیرین زلالینک باریدا
- 4 هر طرف عزم ایلاسا اول دلربا همراه¹ بول
قالما زهار ای کونکول آندین مجالینک باریدا
- 5 ای عبیدی اول پریوش وصلینی قیاغیل خیال
قیلماغیل اوزکا خیال اوشبو خیالینک باریدا

IV

(Ü 9a, T 23b)

Remel: - 0 0 - - / - 0 0 - - / - 0 0 - - / - 0 0 - -

- 1 کوزلارینک کا بولسون ایکی چشم کریایم فدا
هم بهار عارضینکغه کلشن جایم فدا
- 2 مقدمینک کردیغه بولدی کوهر اشکیم نثار
جوهر لعلینکغا بولسون کنج پنهایم فدا

- 3 جان و کونکلوم کیم بولوبتور زار و حیران یوزونکا
طره و خالینک غا هم اول زار و حیرایم فدا.
- 4 جان و کونکلوم باغ و بستایم دورورای سرو ناز
کلشن کویونک کا بولسون باغ و بستایم فدا.
- 5 ای عییدی اول سمندر کیلسه کلزاریم ساری
سرو آزادیغه آنینک هر نی بولغایم فدا.

V

(T 24b-25a)

Hafif: -o--/o--o--/ooo-veya--

- 1 ساقیا توت می مغانه منکا
کیلتوروب چنک ایله چفانه منکا
- 2 باده ترکین قیلیب ایدم ایچهای
باعث اولدونک ایچارکا یانه منکا
- 3 می ایچارمین فغان و ناله قیلیب
نی کیراک مطرب و ترانه منکا
- 4 شادمین وصل بزمیدا ای کاش
بولسه بو عیش جاودانه منکا
- 5 بولدوم اسرو عییدی دیک محمور
کیلتورونک باده شبانه منکا

VI

(T 25b)

Muzâri: --o--/o--o--/o--o--/o--

- 1 جان بیرله کونکلوم اولدی سنکا زار آ بیکیت
رحم ایلا جان و کونکلومه ای دلربا بیکیت

- 2 آيا نى بولدى لطف قىلىپ ابلاسانك وفا
 مېن خستە شكىستەغە اى سىوفا يېكىت
- 3 عشق اھلىغە ترحم ايتىپ بولدونك آشنا
 بىكانەلارغە بولما يەنە آشنا يېكىت
- 4 توتسون جھاندا باقى و پائىدە حق سىنى
 كىم يوقتورور سىنىك كىيى بىر پارسا يېكىت
- 5 نى حدى بار عىبىدى نىنىك آلىندا سوز دىكاي
 سىنىكا كدا دورور آنكا پادشا يېكىت

VII

(T 26a - 26b)

Müctes: ۰-۰-۰- / ۰۰۰- - / ۰-۰-۰- / - -

- 1 كوزوم قراسى يارودى جھالنىكا يىتىكچ
 فراق شامى توكاندى وصالنىكا يىتىكچ
- 2 كال حسنىغە اى آى هنوز يىتمى سىن
 سالورسىن آى نى آياقغە كاللىنىكا يىتىكچ
- 3 كىچار كونكولكا كه كوز بخرىدىن روان ايتسام
 كوزوم سويىنى نكارا نھالنىكا يىتىكچ
- 4 حىيات سويىنى نى دىب خضر كىيى اىستاي
 اولوكنى تىركوزا دورسىن زلالنىكا يىتىكچ
- 5 فدا قىلوزلار ايمىش جانلارن عىبىدى دىك
 اسىرو شىفته زلف و خاللىنىكا يىتىكچ

VIII

(Ü 14a - 14b)

Remel: - ۰ - - - / - ۰ - - - / - ۰ - - - / - ۰ - -

- 1 جورىدىن قاجسام مېنى عىب ايتما تا امىكاي بار
 ھىچ كىم نىنىك ايكى جاني يوقتور و بىر جاني بار

2. مہر دین سرکشته بولسام ذرہ دیک آنکا نی غم
کیم مینیک دیک اول قویاش نینک یچا سرکردانی بار
3. بی سر و سامان بولوبتور زلفی نینک سوداسیدنا
بی بیلور کونکلوم اوزینی بی سر و سامانی بار
4. یاد و خندان دور خطی دین غنچه آغزی آینک
نیکا خندان بولماسون کیم خضر دیک مهمانی بار
5. شادمان لیق بیرلا بزم ایچرا عیبیدینه روان
دور آیاغین ساقیا توت کیم عجب دورانی بار

IX

(Ü 12a-12b, T 26b-27a)

Muzâri: -- 0 / 0 - 0 / 0 - - 0 / 0 -

1. جانا فراقینک اوتیدا باغیریم کباب دور
رحم ایت خدای اوچون حالیم خراب دور
2. اشکیمی توکتوم آنچه که بو طاس سرنکون
کوزوم سوی نینک اوستیدا کردان کباب دور
3. کیلمیش باشیمغا اویقودا اول ماه یلما دیم
کیم بو نی غفلت ایردی منکا و نی خواب دور
4. ای محتسب نی سیندوراسین می سبویینی
مجلس نی برهم اورما بو نی احتساب دور
5. بولما عیبی حضرتیدین نا امید کیم
جرمونک کوپ اولسا لطفی آینک بحساب دور

X

(Ü 18a-18b, Nur. 203b: kenar)

Hezec: -- 0 / 0 - - 0 / 0 - - 0 / 0 - -

1. ای جان و جهان جسم ارا جان بیر نیچه کون دور
مشغول جهان بولما جهان بیر نیچه کون دور

- 2 قالمغوسیدور نام و نشاندین اثر آخر
تیریکلیک ایلا نام و نشان بیر بیچه کون دور
- 3 زینهار کونکول کون و مکاندین اوزاکور کیم
عالم ارا بو کون و مکان بیر بیچه کون دور
- 4 کلشن کلی دیک بولما ینه احسنونکا مغرور
حسنی آینک ای سرو روان بیر بیچه کون دور
- 5 سوزونکنی عیان ایلاما هر کیمکا عیبی
عاشق کیشیکا سوز نهان بیر بیچه کون دور

XI

(Ü 17b-18a, T 28a-28b)

Remel: - 0 - - / - 0 - - / - 0 - - / - 0 - -

- 1 زلفی دین آشفته کونکلوم بی سرو سامان ایرور
بی سرو سامان بولوب اوز حالغه خیران ایرور
- 2 ایکی جلاو کوزیدین باشیمغه کیلدی یوز بلا
الله الله هر بیر باشقه بلای جان ایرور
- 3 توشادیم اوز اختیاریم بیرلا وصلینکدین یراق
کیم وصلینکدین یراق سالغان مینی هجران ایرور
- 4 تیلبه کونکلوم وادیء عشق ایچرا تینای ای رفیق
ایستای ایستای اول پرنی زار و سرکردان ایرور
- 5 شادلیغ کاشانه سین غم بوزغوسیدور عاقبت
ای عیبی اولتورور بیر کلبه احزان ایرور

XII

(Ü 17a, T 28a)

Ha f i f: - 0 - - / 0 - 0 - / 0 0 - v e y a - -

- 1 اول ستمکر منکا جفا قیلادور
خدمتی دین مینی جدا قیلادور

- 2 ایکی قاشی نینک اتفاتی بیلا
ایکی جادو کوزی بلا قیلادور
- 3 بیوفالیق قیلیب منکا اول شوخ
اوزکالارکا نیدین وفا قیلادور
- 4 هیچ کیم کا جفاسی تیکم ای دور
نی جفا کیم قیلور منکا قیلادور
- 5 ای عیبی کیلور سنکا یارینک
حاجتینکنی خدا روا قیلادور

XIII

(Ü 18b - 19a)

Muzâri: ---/---/---/---

- 1 اول خالق که بارچانی جان دین جدا قیلور
هر کیمنی اول تیلایا آنی پادشا قیلور
- 2 نومید بولما لطف و عطاسی دین ای کدا
شاه ایلابان کدانی و شمنی کدا قیلور
- 3 بیکانه قیلیب اوزیدین آشناسینی
بیکانه لارغه لطف ایتیان آشنا قیلور
- 4 زاهدنی اهل دیر کیبی ایلاب ای رفیق
فاسقنی اهل صومعه دیک بارسا قیلور
- 5 راضی دور آندین ایکی جهاندا عیبیدا
اول بنده کیم ایلنی اوزیدین رضا قیلور

XIV

(Ü 21a - 21b)

Hezec: ---/---/---/---

- 1 وصالینک دولتین هجرینکدا هر دم یاد قیلغوم دور
حزین کونکلومنی یادینک بیرلا دائم شاد قیلغوم دور

2 سینی ای سرو بیر دم کورماسام بستاندا کلی یانکلیغ
 یاقام نی چاک ایتیب بلبل کیبی فریاد قیاغوم دور
 3 بوزوب کونکلوم اوینی ای ستمکر دئمدینک هرکز
 که بیر کون بو بوزوغ کاشانه نی آباد قیغوم دور
 4 جفا طرحینی بنیاد ایلاسانک هر ییردا جامیغه
 وفا طرحینی جانا آندا مین بنیاد قیغوم دور
 5 عیمیدی زهد اوراقینی بر باد ائی عشقیندا
 آینکدیک زهد و تقوی دفترین بر باد قیغوم دور

XV

(Ü 22a-22b)

Remel: - 0 0 - - / - 0 0 - - / - 0 0 - - / - 0 0 - -

1 نی عجب کر کورماسام اول یار نی اغیارسیز
 هیچ کیم کورکان ایماس کلشن دا کلنی خارسیز
 2 یارسیز جانیم ایروور افکار و مین ازرده حال
 ناتوان کونکلوم خراب احوال دور دلدارسیز
 3 عشرت اسباین مهیا ایلانکیز ای دوستلار
 نوبهار ایامی دور بولمانک می و کلزارسیز
 4 نی ایدی بیتکورماکینک جامیغه آزار ای رقیب
 مین ایدیم عشق اهلی ایچرا بارچادین آزارسیز
 5 جان اکر بوسام عیمیدیک تومان حسرت پیلا
 نیلایین کیم اوتتی محنت پیلا عمروم یارسیز

XVI

(Ü 27a, T 29b-30a)

Remel: - 0 0 - - / - 0 0 - - / - 0 0 - - / - 0 0 - -

1 اول پری نینک کوی بیزکا خان و مان دین یخشیراق
 وه نی بولغای خان و مان جان و جهان دین یخشیراق

- 2 خوبلارنى كىرچە جان دىن يىخشىراق دىرلار ولى
 اول كە جان دىن يىخشىراق دور سىن سىن آندىن يىخشىراق
- 3 يار بولسانك مەربانلىق كورسات اى دلبر منكا
 كىم تاپىلماس ھىچ يار مەربان دىن يىخشىراق
- 4 سالما كوز دىن يازغوروب مەن خىستەنى ھىران ارا
 تاپماغونك دور اىستاسانك مەن ناتوان دىن يىخشىراق
- 5 اى عىبىدى كوپ كوروب مەن دلربالار دەر ارا
 ھىچ يىردا كورمادىم اول دلستان دىن يىخشىراق

XVII

(Ü 32b - 33a, T 32a)

Remel: - 0 - - - / - 0 - - - / - 0 - - - / - 0 - - -

- 1 آھ و افغان ايلابان باغرىمنى قان ايلار كونكول
 الله الله نى بلا آھ و فغان ايلار كونكول
- 2 ساغىنىپ ھر دم سىنى اى بيوفا كوز يوليدىن
 نالە ايلاب آھ اوروب اشكىن روان ايلار كونكول
- 3 يارنىنك رازىن كونكول دىن سورمانكىز اى دوستلار
 تا تىرىكدور رازىنى ايلدىن نھان ايلار كونكول
- 4 كاه لطفىن ياد ايتار كاهى آنىنك بىدادىنى
 كە مېنى ناشاد و كاهى شادمان ايلار كونكول
- 5 لحظه لحظه ساغىنىپ اول لعل شىكربارىنى
 اى عىبىدى كوزلارىمنى خونفشان ايلار كونكول

XVIII

(T 32b - 33a)

Remel: - 0 - - - / - 0 - - - / - 0 - - - / - 0 - - -

- 1 ناتوان كونكولمكا يوز محنت كيلورنى بىلمادىم
 اوشبو مونكلوغ باشىمە آفت كيلورنى بىلمادىم

- 2: ناز و استغنا بیلا دلدار کیلکای دیر ایدیم
منکا یوز محنت بیلا حسرت کیلورنی بیلهادیم
- 3: بیتکامین دیب وصلیغه بسیار امیدیم بار ایدی
وصلیغه بیتهای غم فرقت کیلورنی بیلهادیم
- 4: وادیء هجر ایچره قالدیم آریلب دلدردین
کونکومه یوز درد ایله حیرت کیلورنی بیلهادیم
- 5: ای عیبیدی دیر ایدیم بیر مونس کیلکای منکا
بو فلک نینک جوریدین وحشت کیلورنی بیلهادیم

XIX

(Ü 48b'den sonraki numarasız varak)

Remel: - 0 0 - - / 0 0 0 - - / 0 0 0 - veya - -

- 1: سین دین ای شوخ دمی غافل ایمان
سین دین اوزکا کیشیکا مایل ایمان
- 2: حاصلیم عشق دورور عالمدا
عالم اهلی ارا بی حاصل ایمان
- 3: سورمانکیز زهد طریقین مین دین
که مین اول سلسلهدا داخل ایمان
- 4: ناصحا اهل جنون دور معذور
شکر دیوانه و مین غافل ایمان
- 5: ای عیبیدی قولیغا بنده بولای
کیم آنینک خدمتی غا قابل ایمان

XX

(T 35b-36a)

Remel: - 0 0 - - / - 0 0 - - / - 0 0 - - / - 0 0 - -

- 1: هجر شامی کرچه هر دم کورماسام اول ماهی
هر زمان اول آی ایشیتکای دیب چیکارمین آهنی

- 2 رچه کوپتور دلربالار دهر ارا ای دوستلار
 مونجه ایستاب تاپمادیم کونکلوم تیلار دلخواه نی
 3 عشق یولیندا ثبات و طاقتینک یوق ای کونکل
 منکا همره بولما نیلای سین کیبی همراه نی
 4 عشق اهلی نینک طریقین ایلام خوش ای کونکل
 فرق ایماسلار ایمیش آندا کدا و شاه نی
 5 بار امید کی وصالینک کمبه سین استکای طواف
 یارب اول امیدغه یتشکور عبید الله نی

XXI

(Ü 57b-58a)

Muzâri: -- 0 / - 0 - 0 / 0 - - 0 / - 0 -

- 1 عنزت دیاری ایچرا قیلپ پادشا سینی
 قیلدی عزیز بارچه اولوس دین خدا سینی
 2 امید بار اوز کرمی بیرلا ایلاکای
 سیندین رضا بو ایلنی و ایل دین رضا سینی
 3 بیکانه اوزلو کونکل دین اتیب ایلا دی ینه
 قربت مقامی دا اوزیکا آشنا سینی
 4 دیدار کورساتوردا تجلی مقامی دا
 حق قیلناسون جمالی دین اولدم جدا سینی
 5 شکر ایت کدانی کورسانک ایشیکدا عبیدیا
 قیلسا نی قیلغای ایردینک آنینک دیک کدا سینی

XXII

(Ü 63a-63b)

Remel: - 0 - - / - 0 - - / - 0 - - / - 0 -

- 1 بار مو دلداریندین آرو دلفکاری مین کیبی
 زار و سرکردان قویوندیک خاکساری مین کیبی

- 2 آلدوروب کونکلین سنکا سرکشته بولغان دهر ارا
وه قانی بیر بیدلی زار و نزاری مین کپی
- 3 بیغلاسام ای دوستلار عیب ایما نکیز یار ایلیدا
بیغلاما قدا یوقتورور بی اختیاری مین کپی
- 4 وامق و فرهاد و مجنون قصه سین قوی ای پری
وه پیتیب بولغای سنینک عشقینکدا باری مین کپی
- 5 ای عیبیدی شام هجرانی دا جان تاپشورمادیم
وصل ایامی دا¹ یوقتور شرمساری مین کپی

XXIII

(Ü 64a-64b)

Remel: - 0 - - / - 0 - - / - 0 - - / - 0 - -

- 1 فکر بیرلان فهم ایلاب بولادی یار آغزینی
تا لی دین سورمادیم فهم ایتمادیم تار آغزینی
- 2 ای صبا تار آغزینینک وصفین ایتاردا غنچه کر
آغزینی آجیب تانوقلوق بیرماسا یار آغزینی
- 3 یاریمینک تار آغزینغه نی نسبتی بار غنچه نینک
وصف ایتارلار اهل عالم کرچه بسیار آغزینی
- 4 غیر ایتاردیک بولسا میندین کر شکایت ای صبا
قویما بیر دم آچاغا ایلیدا اغیار آغزینی
- 5 ای عیبیدی سورغالی دردینکی اول عیبی نفس
کیلسا اویمای قویماغیل زینهار زینهار آغزینی

XXIV

(Ü 65a-65b)

Mütes: 0 - 0 - / 0 0 - - / 0 0 - - / - - v e y a 0 0 -

- 1 فدا قیلای سنکا ای شوخ خسته جانینی
بولونکدا توفراق ایثای جسم ناتوانینی

⁴¹ ایامی Yazmada

- 2 فغانيم اول آي چون كيچه لار فلک کا بيتار
ايشيتي مو ايکين آيا مينيك فغانيني
- 3 جفا قيليجي ني سچا چيكارسين اي بدجو
ني قيلغاسين توکوبان بير قاشوقچه قانيني
- 4 منکا نظر کوز اوچي بيرلا قيلسانک اي عمروم
سنکا نثار ايتايين عمر جاودانيني
- 5 عبیدیا ني بلا بيقرار دور کونکوم
دمي که کورماسام اول شوخ دلستانيني

XXV

(Nur. 199b : 14 - 20)

Muzâri: --- / - - - - / - - - - / - - - -

- 1 خوش اول کيشي که بولسه سبيل الرشاد^{۱۱} آنکا
جنات عدن بولغوسي نم المهدا آنکا
- 2 سالککا اجتهاد کيراک دور سلوک ارا
قيلسه جهاد اول ايميش اکبر جهاد آنکا
- 3 تينکريکا اعتماد کيم ايتسه بيتاي ايشي
اي بنده اعتقاد ايله قيل اعتماد آنکا
- 4 اصغر جهاد غزو تورور کيم نفس ايله
قيلماس ترقی اولماسا کر اجتهاد آنکا
- 5 بولماس تمام تينکري تعالی کلامی کيم
سانسير مجرلار اولسه توکاماس مداد آنکا
- 6 همت يوزيدين اورسه قدم کيم تيلاب مراد
مقصود اولور ميسر و حاصل مراد آنکا
- 7 دیدار دولتي ني عبیدی تیلار مدام
يارب نصیب قل آني يوم التناد آنکا

XXVI

(Nur. 201b: 8-12)

Hezec: -- 0 / 0 -- 0 / 0 -- 0 / 0 --

- 1 بولغوسى قىامت قاچه بو عشق ملامت
نى قالدى قىامت قه داغى بولدى قىامت
- 2 عشق اهلى كىيى بولما ملامت سىز ايا كىم
عاشق قه ملامت بار ايرور يىخشى علامت
- 3 زاهد كىيى عاشقدا ندامت تىلاما كىم
عاشقدا ملامت دورور زاهددا ندامت
- 4 توشسه كندرينك كعبه كىيى كويىكا آينىك
كىم آندا مجاور بولوبان ايللا اقامت
- 5 اجباب و عبيدى نى محبت چنىدا
توتسون كرمى پىرله خدا ساغ و سلامت

XXVII

(Nur. 202a: kenar, 202b: 1)

Hezec: 0 --- / 0 --- / 0 ---

- 1 مېنى حق قارىء قران قىليب دور
جالغه آينىك حيران قىليب دور
- 2 علملار پىرىب اوتلوق¹ آملاردىن
تصوف ملكيدا سلطان قىليب دور
- 3 مېن آندا بولماسام جان قاللاس آندا
كىم اول كشورغه مېنى جان قىليب دور
- 4 بىلىنىك كىم ذات كنجىن قويماق اوچون
كونكوللار ملكىنى ويران قىليب دور

1 اتلوق : Yazmada

- 5 يېرىپ سامان كونكولدا ظاهر ميني
موينك ديك بى سر و سامان قىليب دور
- 6 نى يوق بوانماي كونكولدا فكر قيل كيم
موينك ديك يىزنى پنهان قىليب دور
- 7 كونكول نينك خرمنين مخزن بيلينك كيم
آنى حق مخزن ايمان قىليب دور
- 8 بيلور سين عقل بيرله بارچه نى سين
عجب جوهر سنكا احسان قىليب دور
- 9 يېرىپ تور عقل و هوش و بيل اوزونكنى
ديما كيم جاهل و نادان قىليب دور
- 10 اونوتما كيم سينينك بيرله ازلدا
عجايب عهد ايله پمان قىليب دور
- 11 هوا و¹ اوت و² توفراق بيرله سونى
بيريك توروب بارين انسان قىليب دور
- 12 اكرچه مشكل ايتى عشق ايشينى
ولى عشق اهلى غه آسان قىليب دور
- 13 وصالى دولتينا بولما مغرور
كيم آينك سونكيدا هجران قىليب دور
- 14 تيلار وصلى دواسين قول عبيدى
فراق اهلى اوچون درمان قىليب دور

XXVIII

(Nur. 202b: 14-20)

Hece vezni: 7+7

- 1 عشق اوتيفه كيم كويسه صادق عاشق اول بولور
ماسوانى كيم قويسه صادق عاشق اول بولور

¹ Yazmada : وا

² Yazmada : yok

2. کیم قاجاسا جفادین هم تایماسا بلادین
 راضی بولسه خدادین صادق عاشق¹ اول بولور
 3. بو حلقهغه کیم اینسا حال آتینی کیم مینسا
 اللهغا کیم سغینسا صادق عاشق اول بولور
 4. کورسا یولدا کیم تاشین آغریتماسا یولداشین
 قوریتماسا کوز یاشین صادق عاشق اول بولور
 5. محو بولوب کیم یورسا اوزین عاجز کیم کورسا
 کیم صدقیله آه اورنسا صادق عاشق اول بولور
 6. حقغه عابد کیم بولسه شوقی بیله کیم تولسه
 حق عشقیدا کیم اولسه صادق عاشق اول بولور
 7. قول عبیدی کیم جان دین کیچسا ایکی جهان دین
 کوز توتماسا لطف آندین صادق عاشق اول بولور

XXIX

(Nur. 202b : 28 ve kenar)

- - - - / - - - - / - - - - / ve hece vezni

1. محبت نینک بستانیدا بابل کیمی
 کل شوقیدا تینای فغان قیلموم کیلور
 2. محبلاردیک کونکول ملکین بوزوب آندا
 محبت نینک کنجین پنهان قیلموم کیلور
 3. مظهر ایماس عشق ایشلاری مضر دورور
 اول مضرنی شرح و بیان قیلموم کیلور
 4. روحانی لار عالمیغه اوزنی سالیب
 روحیم کیمی آندا مکان قیلموم کیلور
 5. قول عبیدی محبت نینک جامین ایچیب
 کیفیت و حالت عیان قیلموم کیلور

¹ Yazmada : عاشق صادق

XXX

(Nur.: 202b: kenar)

Recez: --u - / --u - / --u - / --u - / ve hece vezni : 8+8

- 1 اللهم نينك دركاهى غه باريب يوزوم سوركوم كيلور
معنى كوزى بيرلاينه ديدارىنى كوركوم كيلور
- 2 عاشق لارينيك ميدانيغه كيچماي جاندين كيرسا بولماس
جاندين كيچيب اول ميدانغه اخلاص ايله كيركوم كيلور
- 3 معرفت نينك درياسى غه غواص لارديك چوموب دايم
معرفت نينك¹ كوهزلارين بيربيرينه تيزكوم² كيلور
- 4 مخدوميغه خدمت قىلغان بيلينك كيم اول مخدوم اولور
خادم بولوب ايرانلارينيك خدمتيندا يوركوم كيلور
- 5 قول عبيدى يتماك اوچون عاشق لارينيك منزلى غه
عشق ايتاكن يوز شوق ايله جان بيايكا توركوم كيلور

XXXI

(Nur. 204b: 6-10)

Hez ec: --u / u --u / u --u / u --

- 1 عالم بارى اى اهل زمان قالغوديك ايرماس
خيل و حشم و³ نام و نشان قالغوديك ايرماس
- 2 ديمان سنسكا كيم كون و مكان ايچره وطن قيل
بيلسكيل موني كيم كون و مكان قالغوديك ايرماس
- 3 زنهار جهان ملكى ارا بولما مقيد
كيم قيد بيله ملك جهان قالغوديك ايرماس
- 4 قارون كيبى كنجينكى⁴ نهان يچه قيلورسين
اول داعى بير آستيدا نهان قالغوديك ايرماس
- 5 دنيا المى بولسه عبيدى غه آينك ديك
بير لحظه آينك جسمى دا جان قالغوديك ايرماس

1 Yazmada : معرفت

2 Yazmada : تيزكوم

3 Yazmada yok

4 Yazmad : كنجينكى

XXXII

(Nur. 205b: 7 - 13)

Remel: - 0 0 - - / - 0 0 - - / - 0 0 - - / - 0 0 - -

- 1 غارت ايلاب نفس نينك ملكين خراب ايتماك كيرك
بیر بيله يکسان ايتیب آنی تراب ايتماك كيرك
- 2 ای رفیقیم کوپتورور عالمدا تهمت بیرلاری
اکورسانک اول بیرلارنی آندین اجتناب ايتماك كيرك
- 3 کیلسا هر یومی یلا و راحتى بیرله سنسکا
کیم خیال اول یومنی یوم الحساب ايتماك كيرك
- 4 بولسه خیر ایلار خیالینک فانی عالم ایچرا کیم
عمر ایلا فرصت غنیمت دور شتاب ايتماك كيرك
- 5 کر پشپان بولماين دیسانک هر ایش سونکیندا کیم
اول اول ایش نینک سونکین یخشی قاراب ايتماك كيرك
- 6 کیم که عشقینک اوتیغه کویماکنی دعوی ایلاسا¹
کونکلین اول اوتغه سالیب جانین کباب ايتماك كيرك
- 7 قدسیلار ینکلینگ اوزونکنی قول عیبیدی عشق ارا
همتینک عالی توتوب عالی جناب ايتماك كيرك

XXXIII

(Nur. 207a: 10 - 16)

Hece vezni: 7 + 7

- 1 حق یادینی آیتورغه همدم کیراک دوستلاریم
آیتیشور هم سرینی محرم کیراک دوستلاریم
- 2 انسان آدم ایچیدا کوپتور آدم صورت لیق
همدم لیق قه معنی لیق آدم کیراک دوستلاریم

51 Yazmada : ایلسا

- 3 ماسوی الله غمی دور قیایان ایلی مشوش
کونکل آینک غمیدین بی غم کیراک دوستلاریم
- 4 حاصل بولاس ذوق و شوق خاطر خرم بولاسا
خاطر خلوت ایچیندا خرم کیراک دوستلاریم
- 5 هر دم قیلیب اهتمام قویمانک خدا ایشینی
حق ایشیندا اهتمام هر دم کیراک دوستلاریم
- 6 صحبت ارا کورسانکیز دردی یوقنی قاومانکیز
درد اهلی نینک ایچیندا اول هم کیراک دوستلاریم
- 7 قول عیبیدی سوزی نینک رمزین آنکلاب بیلورکا
فنا مالکین ترک ایتکان ادهم کیراک دوستلاریم

XXXIV

(Nur. 207a: 17-22)

Hece vezni: 7 + 7

- 1 حوقدین محب محبت قولسه کیراک دوستلاریم
کونکلی آینک شوق ایله تولسه کیراک دوستلاریم
- 2 محبت نینک بحریدا محبوب کونکلی صدف دور¹
آندا معنی کوهری بولسه کیراک دوستلاریم
- 3 محبلار نینک سوزی دور جان بیر کوچی جیبی
اول دیسه کر محب قه اولسه کیراک دوستلاریم
- 4 بودور اولوغ نشانی عشاق ارا محب نینک
جانانفه جان بیوردا کویسه کیراک دوستلاریم
- 5 جان باغیدا آچیلدی روحانیت ریحانی
ایمدی سوا کل لاری سولسه کیراک دوستلاریم
- 6 قول عیبیدی مطلوبی الله یادی کنجی دور
اول کنجیلا خاطر ی تولسه کیراک دوستلاریم

¹ در Yazmada :

XXXV

(Nur. 207b : 10-15)

Muzâri: --- / - - - / - - - / - - -

ای دوستلار محبت وصفین بیان قیلورمین 1
 محرم تاپلسا آنینک سرین عیان قیلورمین 2
 رازنی فاش ایتارمین بیر محرمینی تاپسام 3
 نامحرمینی کورسام رازین نهان قیلورمین 4
 مین عشق کلشنی دا شوق ایله جان قوشی دیک 5
 درد و الم یوزیدین آه و فغان قیلورمین 6
 کونکلمونی یتکوروب مین تاپمایین ایستاب آنی 7
 یتکان کونکلنی جانانیندا کان قیلورمین 8
 عشقینک دا ای حییم کیلکان بلا اوقیغه 9
 محبلاردیک اوزومنی انکا نشان قیلورمین 10
 قول عیبیدی ماسوی ترکینی حق یولیدا
 مونداق زماندا قیلمای قابیلی زمان قیلورمین

XXXVI

(Nur. 209b : kenar)

Remel: - - - / - - - / - - - / - - -

ای کونکل غیظت لباسین کینیا غافل لار کیی 1
 دایما غافل بولوب یورومه جاهل لار کیی 2
 ذاکرا بولماس تفکر عالی دیک عالی 3
 سیر آنینک دیک عالی نی ایلا عامل لار کیی 4
 تیلبه بولوب عشق ارا قوتقار اوزونکنی بارچه دین 5
 یوق ایسه بولغونکدورور درمأنده عاقل لار کیی 6
 وصلیغه یتسام اگرچه توکانور هجران ولی 7
 هجریمی دین قیلورمین خوف واصل لار کیی 8
 قول عیبیدی مقبل و مقبول و قابل قول لاری 9
 قول بولوب خدمت آلا رغه ایلا قابل لار کیی 10

XXXVII

(Nur. 201a: 22 - 28)

Remel: - 0 - - / - 0 - - / - 0 - - / - 0 - -

- 1 ای رفیقیم سلطنت سورکوچی سلطانلار قانی
عدل ایله ایلی توزوب سورغوچی خاقانلار قانی
- 2 کاخ و ایوانیغه مغرور ایردیلار جشید و جم
کیم جم و جشید ایله اول کاخ و ایوانلار قانی
- 3 قانی عالم ایچرا ملک و تخت قانی بولماسا
تختی و¹ ملکی بیله صاحب قران خانلار قانی
- 4 باغلاما کونکلونکنی بستانینکغه قانی دهر ارا
کیم بورونئی باغبانلار بیرله بستانلار قانی
- 5 بولماغیل مغرور کل دیک حسنونکا ای سرو قد
نازنین کل لار بیله زیبا کلستانلار قانی
- 6 توتقومیز بیر کون عدم یولینی ییز هم آه آه
آه کیم ییزدین بورونئی زار و حیرانلار قانی
- 7 قول عیبیدی بارماسا بیر بیر عدم ملکی ساری
انبیا و اولیا بیرله مسلمانلار قانی

Hikmetler

XXXVIII

(Nur. 199b: kenar, 200a: 1-11)

- 1 جانا وصلی دریاسی نینک پاک کوهرین
غواص آلور جان بحریدین کیچایلسا
کورار ایلکی صدفی دا اول کوهرنی
کوزین غفلت اویقوسیدین آچایلسا

¹ Yazmada yok.

- 2 حقیقت کعبه سی نینک یول لاری کوب
 اول یول لارنی کورمای بیلمای بولاس یوروب
 یورکان یتار اول کعبه کا همت توتوب
 منزل لارین یدلیپ آنینک کوچایلسا
- 3 جان بلبل اوچاغ ایستار بستان کیریب
 کل شوقی دا محبت نینک جامین ایچیب
 علایق و عوایق نینک دامین کیسیب
 اوچقان یخشی آنینک ساری اوچایلسا
- 4 دزد و حالت پیدا قیلغان عشق لیق بولور
 جوش و خروش حاصل ایتمکان ذوق لیق بولور
 شوق شرابین ایچکان عاشق شوق لیق بولور
 اول شراب دیک شراب اولاس ایچایلسا
- 5 موسی کیبی بو یول لار نینک رهبری بار
 سامری دیک آزرغورغوچی ساحری بار
 طالبی کیم بو ایشلاردین خبری بار
 عارف بولور اوشبولارنی سچایلسا
- 6 قیامت نینک اندیشه سین ایتمکایدی
 ایرکی بولسه عدم بولوب کیتماکایدی
 منکر و نکیر سوروغه یتماکایدی
 قول عبیدی جانی بیله قاجایلسا

XXXIX

(Nur. 202b : 2-13)

- 1 ای عاشق لار اخلاص ایله کونکول کیبی
 شوق اوتیغه یانار محل اوشبو ازور
 حالت بیرله شوق اهلی دیک ذکر ایتیان
 جوش و خروش ایتار محل اوشبو ازور

2
 رَّبِّي ديسانك سيوار سبحان ينه
 هو هو ديسانك فيضين توکار رحمن ينه
 الله الله ديسانك قاچار شيطان ينه
 شيطان خيلين باسار محل اوشبو ايرور

3
 الله وصاين تيلاکان لار تونی کونی
 هر کیچه نی بیلماک کیراک قدر تونی
 الله یادین ایتا ایتا بیلینک آنی
 حق وصلیغه یتار محل اوشبو ايرور

4
 دنیا بيله مافیهادین اوتوب دوستلار
 کونکول کیی شوق اوتیغه کویوب دوستلار
 چین عاشق دیک آنکا عاشق بولوب دوستلار
 جان نقدی دین کیچار محل اوشبو ايرور

5
 جان لوحی دین غیر نقشین یوبوب عاشق
 معشوقنی دایم حاضر کوروب عاشق
 فنا فی الله باده سیدین یوتوب عاشق
 اوزین محو ایتار محل اشبو ايرور

6
 قول عبیدی غیرت بيله هم همت دین
 شوق اهلیغه وجدان ایله محبت دین
 الله ساری حالت بيله کیفیت دین
 قنات یاساب اوچار محل اوشبو ايرور

XL

(Nur. 204a : 2 - 15)

1
 عارف لار دیک ماسوی الله ترکین ایتای
 تجردینک مقامیغه داعی یتای
 فانی بولوب وجود ایله اوزلوك کیتای
 یاراتقانه لایق قوللوق قیلسه بولماس

2 عارف لارينىڭ عرفانى غە قولاق سالغىل
جان و تىنىڭ بىرلا آندىن آسىغ آغىل
انانىت پىمانەسىن بىرکا چالغىل
مونداق اىتمى آدم اوغلى آدم اولماس

3 جوهرلار بصارت لىق ايرور بىلىنىڭ
وجودىڭىز آلتون لارن خالص قىلىنىڭ
رياضت نىڭ بو تەسىندە خواب ايرىتىنىڭ
ارىلماغان آلتون لارغە مەر اورولماس¹

4 قىامت نىڭ ايشلارنىدىن ايشىتىب باق
اير و خاتون اغا اىنى اوغول اوشاق
اتا انا بىر بىرىدىن قاچىب يىراق
بارى آندا بىر بىرىكا بىل قوشولماس

5 آخرت نىڭ فكىرىندا بول عاقل ايسانىڭ
آكەلاردىك آكاه اولغىل عاقل ايسانىڭ
جان بىروردا رضا بىركىل كامل ايسانىڭ
غەزراشلى نىڭ اىلىكى دىن جان قوتولماس

6 يازوقى غە مەر بولوب حسرت يوتوب
سحر قوپوب ياشىن توكوب يقا توتوب
حقە تونوب بارچە ياوز ايشىدىن اوتوب
يازوقلوق قول حق دىن اوزىن نىكا قولماس

7 قول عىيدى ايكرى يورماي توغرى يوركىل
توغرى يوركان مقصودى غە يىتى كوركىل
بو دىيادا حق قوللوغىن توز بوتوركىل
اول دىيادا اوز ايركىنىكا بىل قوپولماس

1 Yazmada : اوزولماس

XLI

(Nur. 204b : 11-20)

- 1 محبت روحانيه حاصل قيلماي
محبت نينك كاليغه يتسه بولماس
محبت قليه كونكول تولماي
محبلارينيك اراسيفه اينسه بولماس
- 2 محبت عقليه دين يراق اولماي
محبت نضائيه تركين قيلماي
هم بو ايكي محبت ني محو ايلاماي
محبلارديك محبوب يادين ايتسه بولماس
- 3 اوشبو ايكي محبت نينك زوالى بار
زوالدين كونكول لاركا ملالى بار
ملالى دين هم يمان راق وبالى بار
بو وبالنينك كيم دا بارين بيلسه بولماس
- 4 اي دوستلار مهر تخمين ايكما كونجه
جان ييريندا رنجين آينيك چيكما كونجه
محبت نينك نهاليني تيكما كونجه
شوق اهلى ديك شوق حاصل قيلسه بولماس
- 5 قول عبيدى فقر تونين چچكاندين سونك
ماسوى الله هواسى دين كيچكاندين سونك
شبلي كيبي شوق شرايين ايچكاندين سونك
جم و جمشيد اوچرار كوزكا ايلسه بولماس

XLII

(207a : kenar, 207b : 1-2)

- 1 غفلت بيله اوتى دوستلار بولغان ياشيم
حسرت بيله تينماي آقار كوزدين ياشيم
يازوق بيله تولدى مينيك ايچ و تاشيم
سوروغ بولسه مين قول آندا ني آينماي مين

2 نفس یوزین کوروب آنکا بولیش مین یار
 اول سبب دین روحیم میندین اولیش بیزار
 یوز مینک¹ آنچه قوللوغومدا تقصیر هم بار
 سوروغ بولسه مین² قول آندا نی آیفای مین

3 یوقتور یاوز ایشلاریمکا حد و غایت
 ظلمیم بیله یازوقیم غه هم نهایت
 صادر بولور هر کون میندین کوپ جنایت
 سوروغ بولسه مین قول آندا نی آیفای مین

4 برون نفسیم رای بیله ایشلار قیلدیم
 ندامت لیق ایلیکا باریب سونک قاتیلدیم
 ندامت نینک آندا سودی یوقین بیلدیم
 سوروغ بولسه مین قول آندا نی آیفای مین

5 ای رفیقیم حق بو بورغان ایشنی قیلمای
 جاهل لاردیک اوزکا ایشلار قیلدیم بیلمای
 لطفی بیله یازوق لاریم کر باسیلمای
 سوروغ بولسه مین قول آندا نی آیفای مین

6 یوقتور میننک حق قه لایق قیاغان ایشیم
 دنیا اوچون بولغان ایمیش هر ساغیشیم
 اوکوچ بیله اوتی تقی یاز و قیشیم
 سوروغ بولسه مین قول آندا نی آیفای مین

7 نفس و هوا خیلی بیله باریشمیش مین
 غفات جامین آلاز بیله یاریشمیش مین
 دنیا ایچرا عجب ایلیکا قاریشمیش مین
 سوروغ بولسه مین قول آندا نی آیفای مین

1 Yazmada : میننک

2 Yazmada yok.

8 مجرم لارغه خانيم مکر قوشولماغای
منکر و نکیر ایلکیدا¹ توتولماغای
عفو بولوب یازوقیم دین سورولماغای
سوروغ بولسه مین قول آندا نی آغای مین

9 حلال بولوب بیرماک کیراک حساب آندا
حرام اوچون چیکماک کیراک عذاب آندا
قول عیبی یتیب منکا خطاب آندا
سوروغ بولسه مین قول آندا نی آغای مین

XLIII

Muhammes

(Ü 66b - 67a)²

Remel: - 0 - - / - 0 - - / - 0 - - / - 0 - -

1 نوهار ایامی بولدی کلعداری کوزلالی
باده کلکون ایچارکا لالهزاری کوزلالی
یارسین بیزکا نی بار عالمدا یاری کوزلالی
ای کونکول کیل کیم ایکاو باریب³ نکاری کوزلالی
سرو قدی ایستانبان سمین عذاری کوزلالی

2 بیزکا نیچا قیلسا کوپ جور و جفاسین آشکار
غیرغه مهر و وفاسی ای کونکول یوز آنچه بار
سالدی کوز اغیار ساری بیزنی ایلاب شرمسار
یارلیغ کوز توقانیمیز کوزلادی چون اوزکا یار
بیزدا⁴ هم کوز بار باریب بیر ییردا یاری کوزلالی

1 Yazmada: ایلیکیدا

2 Bu muhammesin temelini teşkil eden Nevai'nin gazeli 7 beyitten ibarettir. Krş-
Nevai külliyyatı, Topkapı Revan Ktp. Nr. 808, vr. 470b: 6-9.

3 Nevai'de: بولوب

4 Nevai'de: بیزکا

3 ای کونکول کورساتمادی چابک سواریم آی یوزین
نی یوزین کورساتی بیزکانی ایشیتوردی سوزین
آه کیم کورساتماین هر دم پری یانکلیخ اوزین
چون غبار مرکی دین روشن ایلار ایل کوزین
تيلموروب تورغوچا باریب شهسواری کوزلالی

4 ایستالی یار ای کونکول کیم بولماغای ییزدین یراق
کوزلاری بولماغای قرا و عارضی کل کپی آق
ای کونکول تاپساق جهان ایچرا نی آندین یخشیراق
کر آینکدیک شوخ شهراشوب عالم¹ تاپماساق
بیر فقیری مهربانی غمکساری کوزلالی

5 عشق ارا مسکین عیبی دیک تاپیب مین اختصاص
آدیلاز عبرت داغی بو عشق ارا سین دین خواص
کویکانینک کا عشق دین ایلار تماشام و خاص
ای نوایی بولماغونک آندین بولار یرلان خلاص
کیل که هم وصلین تیلاب صبر و قراری کوزلالی